

Ylimetsänhoitaja EMIL VESTERINEN:

Metsäpalot kesällä 1959

Metsien tuhojen kannalta on kulunut vuosi ollut sangen merkittävä. Ensiksikin talvella paksun lumen painosta kaatui kymmeniätuhansia tukkipuita Uudenmaan ja Hämeen rajapitäjissä, kesällä jälleen mäntymittari teki tuhojaan 7.000—8.000 ha alalla Savitai-paleen, Lappeen ja Puumalan pitäjissä. Pitkäaikaisen kuivuuden takia syttyi lähes 800 kuloa, niistä muutammat sangen laajoja ja vihdoinkin elo—syyskuun vaihteessa suurmyrsky kaatoi laajalti metsää eräissä Keski-Pohjanmaan rannikkopitäjissä.

Kun kulokausi tavallisesti alkaa meillä toukokuussa, alkoi se kuluneena kesänä jo huhtikuussa, jolloin syttyi 36 kuloa. Toukokuussa oli niitä 92, kesäkuussa 286, heinäkuussa 261, elokuussa 104 ja vielä syyskuun alkupuoliskolla 7 paloa, jolloin kesän metsäpalokausi oli käytännöllisesti katsoen päättynyt. Kaikkiaan oli kuloja 786, niistä jotkut suuriakin, kuten Isojoki—Honkajoen, Haapajärven ja Vaalan kulot.

Metsätaloudellisessa Valistustoimistossa on laadittu erityinen kulokartta, johon on erivärisillä neuloilla

merkitty palopaikat ja kulojen suuruudet luokiteltuna alle 1 ha, 1—10 ha, 10—20 ha ja yli 20 ha:n ryhmiin. Katsellessa tätä pelottavaa karttaa kiintyy huomio siihen, että pahimmat kuloalueet olivat Pohjois-Satakunnan ja Etelä-Pohjanmaan välimailloilla, suunnalla Kauhajoki—Karvia, Parkano—Kihniö—Isojoki—Honkajoki—Siikainen—Kankaanpää—Harjavalta—Kokemäki—Eurajoki, joista Isojoki—Honkajoen kulot olivat laajimmat (1.500 ha). Toinen suuri kulo-vyöhyke oli Kalajokilaakson suunnassa Kalajoki—Alavieska—Ylivieska—Nivala—Haapajärvi, joista Haapajärven palo oli suurin (400—700 ha). Mainittakoon hovin vuoksi, että itävaltalainen "Internationale Holzmarkt"-lehti, nro 17—18 ilmoittaa uutisessaan, että Suomessa Honkajoki—Isojoen kulot raivosivat 25.000 km² laajalla alueella eli miltei yhtä suurella alalla kuin koko Turun ja Porin lääni!

Yleensä on kuloja enimmäkseen ollut maan länsipuoliskossa, Itä-Suomessa on niitä esiintynyt vähemmän, vain Heinävedellä, Pielisjärvellä ja Ilomantsissa. Mut-

Valtava metsäpalo on alkanut. Kuva Honkajoen—Isojoen suurpalosta

Kesän 1959 kulokartta.

ta Pohjois-Suomessa ja Lapissa on kulojen luku ollut aivan odottamattoman pieni, joskin toisaalta palaneet alat ovat olleet huomattavia. Kulokartta jää vain vähän väritetyksi Tampereen seudulta itäänpäin Päijänteen molemmin puolin aina Jyväskylään saak-

ka. Niinikään Saimaan puolella Mikkeli—Kuopio—Iisalmen reitin kahden puolen on kuloja ollut vähän. Pohjoisessa taas Salla, Kemijärvi, Kuusamo ja Rovaniemi ovat nykyin olleet useiden kulojen kohteina. Kuloista on $\frac{1}{4}$ syttynyt varomattomasta tulen pitelystä, $\frac{1}{5}$ osalla kuloista on syy tuntematon. Nuotiotulista on aiheutunut 15 %, kulotuksesta 12 % ja veturin kipinöistä 11 %, mutta lasten leikkitulista syttymiset ovat vähentyneet 9 %:iin. Salama sytytti 34 kuloa, tuhopolttoja oli 15 ja pontikkatehtaista levisi 6 kuloa.

Kulunutta kesää on kulojen runsauden takia pidettävä suursuklokautena. V. 1958 oli vain 293 kuloa, v. 1957 190, 1956 271, mutta v. 1955 oli niiden määrä 750, siis jotenkin yhtä paljon kuin nyt. Seuraavassa taulukossa nähdään kulojen syttymisen syyt vv. 1955—1959:

	1955	1956	1957	1958	1959	1959 syyt %:ssa
veturin kipinä . . .	122	70	10	19	87	11
kulutus	95	46	40	60	97	12
varomaton tulen						
pitely	102	69	42	57	201	26
nuotio	57	31	18	38	111	15
lasten leikkituli . .	92	20	18	52	68	9
salama	40	3	38	12	34	4
tuntematon	236	32	24	55	167	21
pontikkatehdas . . .	6	—	—	—	6	—
tuhopoltto	—	—	—	—	15	2
Yhteensä	750	271	190	293	786	100

Suuren kuivuuden ja kuumuuden takia olivat monet kulot suorastaan uhkaavia. Joutuipa eräissä paikoissa viljapeltoja ja rakennuksia tulen saaliiksi. Ihmishenkiä ei sentään menetetty. Kulopaikoille riensi nopeasti palokuntia ja muuta sammutusväkeä tuhansittain. Puolustusvoimat kalustoineen ja päällystöineen olivat hätätilanteissa korvaamattomana apuna. Kulon sammutus palopäälliköineen, kenttäpuhelimineen ja muonituksineen muistutti ankaraa taistelutointa sodan aikana.

Mainittakoon lopuksi, että paitsi yksityisten ja valtion metsissä, on kuloja sattunut myös eräissä metsäteollisuuden metsissä. Yksityismetsistä on kulovaaran varalta vakuutettu noin 60—70 %. Nykyinen metsävakuutus sisältää korvauksen saannin paitsi kulovahingoista, myös lumen, myrskyn ja hyönteisten aiheuttamista vaurioista.

Keskinäinen HÄMEEN Vakuutusyhtiö

myöntää palo-, metsäpalo-, tapaturma-, traktorien liikenne-, murto-, kone- ja vastuuvakuutuksia.

HÄMEENLINNA, Raatihuoneenk. 19 ☎ sarja 16 41

Sivukonttorit:

LAHTI, ☎ 23 544 — TAMPERE, Keskustori 5, ☎ 27 352

TAPATURMA-, PALO-, MURTO-,
LASI-, VASTUU-, VESIVAHINKO-,
LUOTTO- JA TAKUUVAKUUTUKSIA

VAKUUTUSOSAKEYHTIÖ LOUHI

FREDRIKINKATU 51 — HELSINKI — PUHELIN 13 606

Metsänhoidon ylitarkastaja V. K. AHOLA:

Katsaus kesän 1959 metsäpaloihin valtion metsissä

Metsähallituksessa on pidetty tarkkaa tilastoa valtion metsissä sattuneista metsäpaloista 95 vuoden ajan. Koko tänä pitkänä aikana on valtion metsiä tuhoutunut metsäpaloissa 634.639 ha, ollen palojen lukumäärä 10.759 kpl. Keskimäärin kesässä on näin ollen ollut 113 metsäpaloa ja vastaava paloala on ollut 6.680 ha.

Kesän 1959 metsäpalojen alat kaipaavat vielä lopputarkistusta, mutta suurempia muutoksia ei kuitenkaan tulle, jos lähdemme metsäpalojen ennakoilmoituskorttien perusteella käsittelemään asiaa. Korteilla on valtion mailla sattuneista paloista tehty metsähallitukselle seuraavat ennakoilmoitukset:

Metsähallinnon Perä-Pohjolan piirikunnasta 90 metsäpaloa, palanut ala n. 2.800 ha; Pohjanmaan piirikunnassa 40 metsäpaloa, palanut ala n. 626 ha; Länsi-Suomen piirikunnassa 25 paloa, palanut ala n. 269 ha sekä Itä-Suomen piirikunnassa ovat vastaat luvut 27 ja 142.

Kaikkiaan on ilmoitettu valtion metsissä syyskuun puoliväliin mennessä olleen 182 metsäpaloa ja paloissa tuhoutuneen metsää 3.837 ha.

Lukumäärälleen palojen luku — jos tarkastelemme k.o. 95 vuoden aikaa — ylittää keskimäärin yli 61 %:lla, mutta palanut ala uupuu keskimäärästä huomattavasti, kokonaista 2.843 ha eli lähes 43 %:ia. Tämä osoittaa, että aihetta suurpaloihin olisi kyllä ollut, mutta palotähystäjien valppaus, parantunut tieverkosto, tehostunut metsäpalojen tähytys- ja sammutustoimi, lentokoneiden käyttö tähytykseen jne. ovat toimineet myönteisesti pienentäen tuhoutunutta metsäalaa. Tätä esitettyä tukee mm. seuraava asetelma, missä ilmenevät kymmenen pahinta valtion metsiä kohdannutta palovuotta:

V. 1894, jolloin oli	381 paloa	—	67.562 ha
V. 1868 —,,—	383 „	—	64.501 ha
V. 1883 —,,—	214 „	—	54.223 ha
V. 1924 —,,—	234 „	—	53.743 ha
V. 1879 —,,—	355 „	—	27.152 ha
V. 1925 —,,—	279 „	—	25.541 ha
V. 1872 —,,—	182 „	—	23.061 ha
V. 1945 —,,—	144 „	—	17.919 ha
V. 1901 —,,—	255 „	—	17.060 ha
V. 1937 —,,—	312 „	—	15.632 ha

Talvisodan jälkeen ovat valtion metsissä kesää 1959 pahempia palovuosia olleet 1941, 1945, 1947 ja 1953. Näinä vuosina oli palanut metsäala samoissa metsissä ollut 6.067, 17.919, 4.556 ja 6.994 ha. Vuosi 1945 oli tosin näinkin paha palovuosi sen johdosta, että mm. Lapin metsät olivat vielä miinoitetut ja ihmishenkien säästämistarkoituksessa ei kaikkia paloja voitu vapaasti sammuttaa.

Tilastoja voidaan laatia useamman näkökohdan mukaan. Ottakaamme vertailun kannalta tarkastelaksemme valtion metsissä viimeksi kuluneen 10-vuotiskauden aikana sattuneet metsäpalot. Asetelma on seuraavanlainen:

V. 1950, jolloin paloja oli	81	—	2.486 ha
V. 1951 —,,—	28	—	58 ha
V. 1952 —,,—	20	—	139 ha
V. 1953 —,,—	88	—	6.994 ha
V. 1954 —,,—	38	—	117 ha
V. 1955 —,,—	74	—	351 ha
V. 1956 —,,—	79	—	349 ha
V. 1957 —,,—	87	—	2.161 ha
V. 1958 —,,—	51	—	260 ha
V. 1959 —,,—	182	—	3.837 ha

Yhteensä 728 —16.752 ha

Näin laskien saadaan valtion metsien osalta verrattaessa 10 viimeksi kuluneen kesän paloihin palojen lukumäärä kesällä 1959 kohoamaan tästä keskiarvosta 150 %:lla ja paloissa tuhoutunut metsäala 129 %:lla. Ihailtavaa tilastoleikkiä voidaan siis harjoittaa tarkoituksperästä johtuen.

Jos tarkastelemme valtion metsissä kesällä 1959 sattuneiden metsäpalojen aihetta, saamme ennakkotiedoista seuraavanlaisen asetelman:

Varomaton tulen käsittely, mihin sisältyy kalamiesten, marjamiesten, turistien nuotiotulet, tupakkamiehet, risujen poltot jne. 91 tapausta (50 %);

Salama 27 tapausta;

Räjätystyöt, ammuksiset, moottorisahat 10;

Veturin kipinät samaten 10 tapausta.

Kuloutuksen jälkeen on kaikkiaan saanut alkunsa 19 metsäpaloa, joka valtion metsissä on kylläkin huomattavan suuri määrä, mutta pääasiallinen syy tähän on heinäkuun alussa sattunut poutakauden myrskytuuli, joka lietsoi vartioinnin alaisista kulotuksista kaksikin viikkoa (eräessä tapauksessa 4 viikkoa) aikaisemmin tapahtuneiden kulotuksien piilevät kipinat ilmieliekkii. Ilmiö, jota on katsottava harvinaiseksi oloissamme ja tapahtuu vain sellaisina poutakesinä kuin kesä 1959 oli.

Toistaiseksi selvittämättömäksi on aiheeseensa jäänyt 24 paloa, mutta epäilemättä ihminen näihinkin on useimmin syyllinen. Pyromaanin on todettu aiheuttaneen vain yhden palon valtion metsissä.

Aikaisemmin aiheutti ihminen vain harvoin metsäpaloja Lapissa. Nyt on asia aivan toisin. Kilvan syytellään keitto- ja kahvinuotioita teiden ja kalavesien rannoille. Ei huomata sitä, että ilman lupaa ja varsinaista pakkoa ei toisen hallitsemalle maalle saa tehdä nuotioita. Ei vaivauduta useinkaan menemään edes veden partaalle tai vesikivelle. Ei valmisteta nuotion pohjaa huolella. Mm. on tavattu poutakaudella aivan jäkälikköön laitettuja kahvinkeittonuotioita. Onko näin ollen ihmeteltävää, jos valkea karkaa metsään. Tuota valkean karkaamistakaan ei aina edes ilmoiteta. Yksinkertaisesti vain kiireesti poistutaan paikalta. Syvämuokkausta kaivataan totisesti monellakin taholla ennenkuin sivistyskansan käytöksen omaksumme näissäkin asioissa.

Ihmiskäden aikaansaamia valtion metsissä kesällä 1959 olivat mm. suurimmat metsäpalot eri piirikun-

Metsäpalojen torjunta

Suomen Palopäällystöliitto lähetti elokuussa jäsenistölleen näin kuuluvan tiedotuksen (n:o 3/59):

Metsäpalot tuhoavat vuosittain jatkuvasti kalleinta kansallisomaisuuttamme, kasvavaa, arvokasta metsäämme, muodostuen vaara kuivina kesinä, kuten tämäkin vuosi on osoittanut, suorastaan uhkaavaksi koko maata käsittäväksi vitsaukseksi. Nykyaika mukavuuksineen on myös lisännyt metsäpalojen vaaraa, johtuen se ihmisten suuresta retkeilyinnostuksesta (lomamat), moottoriajoneuvojen yhä lisääntyvästä käytöstä, ns. amerikkalaismallisista savukkeista ynnä monista muista tekijöistä.

Ylläolevan johdosta kehoittaa Palopäällystöliitto kuntien palopäälliköitä yhteisvoimin alueensa palopäällystön kanssa laatimaan sekä tarkistamaan metsäpalojen sammutussuunnitelmat.

Suunnitelmassa on otettava huomioon:

- 1) Suurpalojen mahdollinen kehittyminen.
- 2) Metsäpaloille arat alueet.
- 3) Mahdolliset katkaisulinjat.
- 4) Neuvoteltava nimismiehen kanssa sammutusavun järjestelyistä ja määräyksistä.
- 5) Annettava sammutuspiirien päälliköille erikoisohjeet suurpalojen varalta.
- 6) Suunniteltava kunnan asianomaisten elimien kanssa muonitus- ja juomaveden varaukset ja paikat (esim. koulukeittolat, ravintolat).
- 7) Suunniteltava lääkintäensiavun saantimahdollisuudet ja paikat.
- 8) Suunniteltava kuljetustarve ja tehtävä tarvittavat kalustovaraukset.
- 9) Tutustuttava raivaustraktoreiden käyttömahdollisuuksiin ja mistä niitä tarvittaessa on saatavana. (Telaketjuilla varustetut puskuritraktorit.)
Selvitettävä tällaisten traktoreiden kuljetusmahdollisuudet, riittääkö iso kuorma-auto vai tarvitaanko erikoinen kuljetusperävaunu ja mistä niitä on saatavana.
- 10) Tutkittava moottorisahojen lukumäärät sekä niiden käyttäjien saantimahdollisuudet.

- 11) Jos kunnan alueella on valtion metsää, niin on aihetta keskustella a.o. metsänhoitajan tai vastaavan kanssa avunsaantimahdollisuuksista sekä kustannuksien korvaamisesta.
- 12) Palolautakunnalle ja kunnanhallitukselle on tehtävä selväksi kunnan maksuvelvollisuus sekä saatava ennakosuostumus oletetuille kustannuksille.
- 13) Suunniteltava naapurikuntien palopäälliköiden kanssa toimenpiteistä yhteisen metsäpalon varalta.
- 14) Otettava selvää puhelinyhtiön mahdollisuuksista siirtää joku puhelin kenttäjohtojen avulla sopivaan komentopaikkaan. Samoin on otettava selvää radiopuhelien saantimahdollisuuksista.
- 15) Kun metsäpalonvaaran ennakko-toimenpiteistä sekä eri henkilöiden osasuorituksista on tarkoin etukäteen sovittu ja neuvoteltu, on yhteistyö tarvittaessa tiivistä ja kitkatonta.
- 16) Menestyksellisen metsäpalontorjunnan edellytyksenä on nopea syttymien havaitseminen ja siihen perustuva ripeä toiminta keskitetyn ja paikallisten metsäolosuhteita tuntevan johdon alaisena.
- 17) Nyt "metsäpalo" sanan ollessa ajankohtainen ja tehtäessä arvioita sen tuottamista kuluneen kesän vahingoista on helpompaa saada sammutus- ja ennakosuunnitelmille kannatusta sekä varoja mahdollisille kalustojen lisäyksille ym. menoille, joita tarvitaan tehostettuun metsäpalontorjuntaan.
- 18) Liitto kehoittaa yhteenvertoa varten lähettämään toiminnanjohtajalle selostuksia kaikista niistä hankaluuksista ja puutteista sekä myös esimerkiksi kelpaavista suorituksista, joita on sattunut metsäpalojen torjunnan järjestelyissä ja sammutustyössä.
- 19) Palopäällystöliitto selostaa aikanaan jäsenistölleen kesän metsäpaloista saatuja kokemuksia.

nissa. Mm. Utsjoella 21. 7. 1959 tapahtunut palo, missä tuhoutui metsää n. 800 ha, aiheutui nuotiosta. Samoin oli laita Hyrynsalmen 15. 5. sattuneessa palossa, mikä aiheutui kahvinkeittonuotiosta ja missä tuhoutui metsää n. 200 ha. Parkanon 19. 7. 1959 alkanut palo (valtion metsää 186 ha) sai samoin alkunsa kahvinkeittonuotiosta. Nämä muutamien harvakuiset poiminnat osoittavat, mihin on pyrittävä. Kunnolliset leiripaikat ja termospullot yleisempään käytäntöön, palavat savukkeet pois metsistä ja lakien sekä asetusten tunteminen sekä noudattaminen ohje- nuoraksi. Ja ennen kaikkea, yhteishengen lietsominen ja oikean sammutustekniikan yhä pätevämmäksi aikaansaaminen tärkein kansallisomaisuutemme suojelemiseksi olkoon tunnuslauseena tästä lähtien.

PALOVAKUUTUKSIA edullisin ehdoin

Myös metsäpalo-, tapaturma- ja vastuuvakuutuksia!

Nopeat vahingonselvittelyt!

Keskinäinen Vakuutusyhtiö

MAASEUTU

Pääkonttori: Helsinki, Fredrikink. 61, III kerros

Puh. 58 044

Rahastot 70 000 000 markkaa
Vakuutuskanta 25 miljardia markkaa

Aluepalopäällikkö TOIVO SOINI:

Suurmetsäpalo Honkajoen ja Isojoen pitäjissä

Sunnuntaina heinäkuun 19 päivänä 1959 havaittiin jo aamulla nousevan savupilviä Honkajoella Matokeitaan maaston suunnasta. Palokunnat saivat hälytyksen klo 11 paikkeilla. Niiden saapuessa oli palo k.o. alueella jo levinnyt varsin laajalle. Tilanne näyttikin aluksi toivottomalta, sillä kenelläkään ei ollut aavistustakaan siitä, kuinka laaja tulossa oleva alue oli.

Palon alkuvaiheessa puhalsi navakka tuuli pohjoiseen, ja palo levisi kohti Isojoen pitäjän ja Vaasan läänin rajaa. Paloalueen yhä laajentuessa hälytettiin avuksi myöskin sotaväkeä Niinisalon ja Vaasan varuskunnista.

Iltapäivän kuluessa tuli levisi Isojoen puolelle, kunnes klo 16 aikaan tuuli muuttui melkein päinvastaiseksi. Tilanne saatiin tällä suunnalla sen vuoksi rauhoittumaan. Tämän jälkeen palorintaman painopiste siirtyi takaisin Honkajoen alueelle ja kulo alkoi edetä kohti etelää. Paloalueen leveys oli läänien rajalla tähän aikaan noin neljä kilometriä.

Tässä vaiheessa saivat palokunnat käyttöönsä muutamia armeijan radiopuhelimia ja siten saatiin tarkempia tietoja palon levenemiskohteista. Paikkakunnan kauppaliikkeistä pakkoluovutettiin parisenkymmentä moottorisahaa, jotka olivat palon levenemisen ehkäisyssä hyvään tarpeeseen.

Tuli eteni edelleen suomaastossa, jossa oli pienehköjä metsäsaarekkeitä, hirvittävällä nopeudella. Suolla tehdyistä vastavalkeista huolimatta tuli eteni niin, että klo 23 aikaan se uhkasi Rynkäisten kylässä Vehmaston ja Nevalan taloja. Vettä ei näillä paikkeilla ollut, mutta rakennuksia suojelemaan oli tuotu palokuntien säiliöautoja. Mainittujen talojen viljelysten reunoille sytytettyjen vastavalkeitten avulla saatiin tuli pysähtymään näillä kohdilla.

Tuulen tyyntyessä n. klo 0.30 tulen valta saatiin

pysäytetyksi linjalle Haukanmaa—Vehmasto—Nevala—Pesämäki. Koko sammutusmiehistö jätettiin paikalleen yön ajaksi.

Maanantaina tilanne jatkui edelleen ja päivä oli myöskin aurinkoinen. Klo 8 aikaan tilanne näytti niin rauhalliselta, että osa sammutusmiehistöstä vapautettiin. Klo 14 aikaan nousi kuitenkin puuskittainen tuuli saaden aikaan sen, että kulo riistäytyi vartiomiesten käsistä Nevalan ja Vehmaston talojen välisessä maastossa. Palo lähti etenemään lounaiseen suuntaan ja Harjun tilan kohdalla vastavalkeista ja muista toimenpiteistä huolimatta se ylitti Honkajoen—Siikaisten maantien n. kilometrin levyisenä rintamana.

Tällöin Anttilan koululle muodostetussa komento-paikassa tehtiin uusi suunnitelma, jossa otettiin huomioon, että ensimmäiset luonnon muodostamat esteet olivat Vähä- ja Isorynkälammet ja niiden välinen puro sekä idässä Isorynkälammen ja Siikaisten—Honkajoen maantien väliselle alueelle kaivetut metsäojat.

Tämä suunnitelma palon pysähdyttämiseksi tälle alueelle olikin käytännössä toteutettavissa. Kulo pysähtyikin näille esteille ja maanantaipäivän ”taistelu” päättyi tähän, sillä tuulen tyyntyessä jälleen illalla ei uusista palon riistäytymisistä ollut pahempaa vaaraa, koska alueelle oli järjestetty tehokas vartiointi.

Kun tässä vaiheessa palomiesten lukumäärä nousi jo 5.000 henkilöön, vaati heidän muonittamisensa valtavan huolto-organisaation. Palokuntanaiset olivatkin tässä toiminnassa kohta alusta alkaen auliisti mukana ja heidän ohellaan saapui muonitustehtäviin maatalousnaisia ja sotilaskotisisaria ym. vapaaehtoisia.

Tüstaina muodostuivat olosuhteet sellaisiksi, että oli saatava lisää sammutusmiehistöä. Turusta saapuikin aamulla klo 6 aikaan 400 varusmiestä, jotka olivat varustetut radiopuhelimilla ym. asian vaatimilla

Sattasen palotähystysasema Sodankylässä, yleisradion Erakon viime kesäinen tähystyspaikka. — Oik. teräsrakenteinen palotorni Itä-Suomen piirikunnassa. — V. K. A-a.

